

Zaak T-61/89

Dansk Pelsdyravlerforening tegen Commissie van de Europese Gemeenschappen

„Mededinging — Verordening nr. 26 — Coöperatie — Concurrentiebeding —
Exclusieve leveringsplicht”

Arrest van het Gerecht (Tweede kamer) van 2 juli 1992 II - 1935

Samenvatting van het arrest

1. *Landbouw — Landbouwprodukten — Produkten, genoemd in bijlage II bij Verdrag — Begrippen — Uitlegging — Verwijzing naar toelichtingen op IDR-nomenclatuur (EEG-Verdrag, art. 38, lid 3, en bijlage II)*
2. *Landbouw — Mededingingsregels — Verordening nr. 26 — Werkingssfeer — Produkten, niet genoemd in bijlage II bij Verdrag — Dierenvellen en bontwerk — Daarvan uitgesloten (EEG-Verdrag, art. 42 en bijlage II; verordening nr. 26 van de Raad)*
3. *Mededinging — Gemeenschapsregels — Onderneming — Begrip — Coöperatieve vennootschap (EEG-Verdrag, art. 85 en 86)*
4. *Mededinging — Mededingingsregelingen — Aantasting van mededinging — Activiteiten van coöperatieve vennootschap — Beoordelingscriteria (EEG-Verdrag, art. 85, leden 1 en 3)*

5. *Mededinging — Mededingingsregelingen — Verbod — Concurrentiebeding in statuten van coöperatieve vennootschap — Toelaatbaarheid — Voorwaarden*
(EEG-Verdrag, art. 85, lid 1)
6. *Mededinging — Mededingingsregelingen — Onderling afgestemde feitelijke gedragingen — Begrip — Coördinatie en samenwerking in strijd met verplichting van elke onderneming om marktgedrag zelfstandig te bepalen*
(EEG-Verdrag, art. 85, lid 1)
7. *Mededinging — Mededingingsregelingen — Aantasting van mededinging — Exclusieve verplichtingen in kader van coöperatie — Beoordeling met inachtneming van feitelijke economische context — Beginsel van „trouw aan de coöperatie” — Geen invloed*
(EEG-Verdrag, art. 85, lid 1)
8. *Handelingen van de instellingen — Motivering — Verplichting — Draagwijdte — Beschikking — Eerbiediging ambtshalve verzekerd door rechter*
(EEG-Verdrag, art. 190)
9. *Mededinging — Geldboeten — Beoordelingsvrijheid van Commissie — Standpunt van nationale autoriteiten — Geen invloed*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15)
10. *Mededinging — Gemeenschapsregels — Inbreuken — Opzet — Begrip*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15)

1. Aangezien communautaire bepalingen ter toelichting van de in bijlage II bij het EEG-Verdrag voorkomende begrippen ontbreken en sommige van de in die bijlage weergegeven posten letterlijk uit de nomenclatuur van de Internationale Douaneraad zijn overgenomen, dient men voor de interpretatie van genoemde bijlage te rade te gaan met de toelichtingen bij die nomenclatuur.

bouwprodukten, werd in artikel 1 beperkt tot de voortbrenging van en de handel in de in bijlage II bij het EEG-Verdrag genoemde produkten. Deze verordening kan dus niet worden toegepast op de voortbrenging van en de handel in produkten die niet onder bijlage II bij het EEG-Verdrag vallen, zoals dierenvellen en bontwerk, ook al zijn die produkten een hulpgrondstof voor de voortbrenging van andere, wél onder die bijlage vallende produkten.

2. Het toepassingsgebied van verordening nr. 26 inzake de toepassing van bepaalde regels betreffende de mededinging op de voortbrenging van en de handel in land-

3. In het communautaire mededingingsrecht omvat het begrip onderneming elke een-

heid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm. De omstandigheid dat die eenheid een overeenkomstig de wetgeving van een Lid-Staat georganiseerde coöperatie is, doet niet af aan het economisch karakter van de door die coöperatie verrichte activiteit.

4. Ofschoon de omstandigheid dat een onderneming de specifieke rechtsvorm van een coöperatie heeft, op zichzelf nog geen beperking van de mededinging oplevert, kan een dergelijke organisatievorm, afhankelijk van de context waarbinnen de coöperatie opereert, niettemin een geschikt middel zijn om het commercieel gedrag van de bij de coöperatie aangesloten ondernemingen zodanig te beïnvloeden, dat de mededinging op de markt waarop die ondernemingen commercieel actief zijn, wordt beperkt of vervalst.

Elke coöperatie kan de mededinging immers op ten minste twee manieren beperken. In de eerste plaats kan een coöperatie, juist als gevolg van de beginselen waarop zij berust, een ongunstige invloed hebben op de vrije mededinging in de sector waarin zij blijkens haar statuten werkzaam is, met name wanneer zij op grond van de basisbeginselen van een coöperatie, in een mate die per Lid-Staat varieert, ontsnapt aan de toepassing van de nationale voorschriften die voor andere vennootschapsvormen gelden. In de tweede plaats kunnen de op de leden van de coöperatie rustende verplichtingen — inzonderheid die welke verband houden met het beginsel van „trouw aan de coöperatie”, op grond waarvan de coöpe-

ratie haar leden in de regel een leverings-of afnameplicht oplegt in ruil voor de bijzondere voordelen die zij hun toekent — zowel gevolgen hebben voor de economische activiteit van de coöperatie, als voor de vrije mededinging tussen de leden onderling en tussen de leden en derden.

Bijgevolg kan niet staande worden gehouden, dat de uitoefening van een economische activiteit door een coöperatie per definitie aan de toepassing van artikel 85, lid 1, EEG-Verdrag is onttrokken, noch dat de voorwaarden voor de toepassing van de communautaire mededingingsregels op een coöperatie uit de aard der zaak verschillen van die welke gelden voor de toepassing van die regels op andere ondernemingsvormen. Bij de beoordeling van de gevolgen die de aanwezigheid van een coöperatie voor een bepaalde markt heeft, kan weliswaar rekening worden gehouden met de bijzondere kenmerken van die vorm van ondernemersvereniging, doch daarbij moeten met name de bepalingen van artikel 85, lid 3, EEG-Verdrag als uitgangspunt worden genomen.

5. Om te beoordelen, of een in de statuten van een coöperatie opgenomen concurrentiebeding onder het verbod van artikel 85, lid 1, EEG-Verdrag valt, moet worden onderzocht, hoe de mededingingssituatie zonder dat beding zou zijn. Een dergelijk beding kan slechts een gunstig effect op de mededinging hebben wanneer het met de opneming ervan beoogde doel op zichzelf een bijdrage levert aan de vrije mededinging. Bovendien moet het concurrentiebeding als zodanig noodzakelijk zijn om dat doel te bereiken en mag het niet verder gaan dan daartoe is vereist.

6. De voor de definitie van het begrip onderling afgestemde feitelijke gedragingen gebezigde criteria van coördinatie en samenwerking moeten worden verstaan in het licht van de in de mededingingsvoorschriften van het EEG-Verdrag besloten voorstelling, dat elke ondernemer zelfstandig moet bepalen, welk beleid hij op de gemeenschappelijke markt zal voeren.
8. Het in artikel 190 EEG-Verdrag geformuleerde vereiste van een voldoende nauwkeurige motivering van de handelingen is een van de fundamentele beginselen van het gemeenschapsrecht, waarvan de rechter de eerbiediging heeft te verzekeren, zo nodig door ambtshalve te onderzoeken, of die verplichting is geschonden.

De motivering van een beschikking moet in de beschikking zelf zijn opgenomen; een beschikking mag, behoudens uitzonderlijke omstandigheden, niet achteraf en voor het eerst voor de rechter worden toegelicht.

7. Bij de toetsing van een exclusieve verplichting aan artikel 85, lid 1, EEG-Verdrag moet rekening worden gehouden met de feitelijke economische context waarin die verplichting effect kan sorteren. Afhankelijk van de feitelijke voorwaarden en omstandigheden waaronder de betrokken markt functioneert, kan een exclusieve leveringsplicht, doordat zij de producent een afzetgarantie en de distributeur een bevoorradingsgarantie biedt, de concurrentie ter zake van de op de betrokken markt aan de consument geboden prijzen en diensten versterken.
9. Een door de bevoegde autoriteiten van een Lid-Staat ingenomen standpunt met betrekking tot de voorwaarden voor de toepassing van de mededingingsregels kan de Commissie op geen enkele wijze binden wanneer deze gebruik maakt van haar bevoegdheid om geldboeten op te leggen.

Van het beginsel, dat de draagwijdte van een exclusieve leveringsplicht moet worden beoordeeld met inachtneming van de feitelijke context waarin die verplichting effect sorteert, kan niet worden afgeweken wanneer een dergelijke verplichting bestaat in de betrekkingen tussen een coöperatie en haar leden, daar de eerbiediging van het beginsel van „trouw aan de coöperatie” geen rechtvaardiging kan vormen voor schending van de verbodsbepalingen van artikel 85, lid 1, EEG-Verdrag.

10. Voor het oordeel, dat opzettelijk inbreuk is gemaakt op de mededingingsregels van het EEG-Verdrag, is het niet noodzakelijk, dat de onderneming zich ervan bewust was, een in die regels neergelegd verbod te overtreden; het volstaat, dat zij er niet onkundig van kon zijn, dat de gewraakte handelwijze ertoe strekte of ten gevolge had, dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt werd beperkt.